

Ἀνδρέας Καρκαβίτσας (1865-1922)

Τα λόγια της πλώρης

Ο κάτω κόσμος

ΑΓΝΩΣΤΟΣ μένει ὁ ναύτης ποῦ μᾶς ἔκαμε τὸ μεγάλο καλό. Ἄγνωστος καὶ ἀδοξολόγητος, ὅπως γίνεται καὶ μὲ τοὺς φτωχοὺς ἀγίους. Παντοῦ ἢ τύχη ποῦ ἀνάθεμά τη! παντοῦ ἢ τύχη! Μὰ ἐγὼ ἂν ἤξερα τ' ὄνομά του θὰ τοῦ ἀναβα περισσότερα κεριὰ ἀπ' ὅσα ἀνάβω κάθε χρόνο στὸν Ἄϊ Νικόλα. Τοῦτος μᾶς σώνει — ὄχι καὶ τόσο συχνὰ — ἀπὸ τὶς φουρτοῦνες. Ἐκεῖνος ὅμως μὲ μιά του μαστοριά μᾶς ἀπάλλαξε σύγκαιρα ἀπὸ τοὺς διαβόλους τῆς Κόλασης καὶ ἀπὸ τοὺς ἄγιους τοῦ Παράδεισου, ποῦ θαρρῶ δὲν ἔχει καὶ μεγάλι διαφορὰ. Δὲ λέω πῶς μοῦ ἀρέσει νὰ βλέπω τοὺς διαβόλους μὲ τὰ στριμμένα κέρατα, τὶς μακριὲς οὐρὲς καὶ τὰ σπαθωτὰ νυχοπόδαρά τους. Οὔτε τὰ λυσσασμένα οὐρλιάσματά τους θέλω ν' ἀκούω, σὰν καμακίζουν ἄγρια καμμιά ψυχὴ, οὔτε τὸ χόχλο τοῦ κατραμιοῦ ποῦ βράζει στὰ Ἑφτὰ Καζάνια, οὔτε τοὺς δαρμούς καὶ τοὺς θρήνους τῶν κολασμένων. Μὰ κί ἢ συντροφιά τῶν Πατέρων — τὴν εὐχή τους νᾶχω — μὲ τὰ κομπολόγια καὶ τὰ λιβάνια, καθὼς κι ἢ ἀσύγκριτη ξαστεριά τοῦ Παράδεισου, δὲ μοῦ πολυαρέσει. Τὶ θές — τί γυρεύεις; Καλύτερα ὅπως τὰ κατάφερε ὁ μακαρίτης. Ἔστησε χωριστὰ τὸ τσαντηρί μας κι ἔτσι ἔχουμε τὸ μυαλό μας ἤσυχο — ἂν ἔχουν μυαλὸ κί οἱ πεθαμένοι!

Μόλις ἄραξε τὸ καϊκι στὸ νησι — στὴ Σέρφο ἄς ποῦμε — ὁ ναύκληρος πῆρε τὸ μισοκοῖλι καὶ τράβηξε στὸ χωριὸ γιὰ νὰ μετρήσῃ τὸ σιτάρι. Λιανοψιχάλιζε κάπως, ὅταν κίνησε, μὰ δὲ δυσκολεύτηκε. Πρωτοβρόχια, σοῦ λέει, θὰ περάσῃ. Μὰ καθὼς ἔφτασε τὸν ἀνήφορο πιάνει μιὰ δαρτὴ βροχή· νεροποντὴ σωστή! Ποῦ νὰ χωθῆ; Οὔτε δέντρο, οὔτε καλύβα, οὔτε σπηλιά βλέπει γύρω. Νὰ τρέξῃ γιὰ τὸ χωριὸ ἔλειπε ὁ μισὸς δρόμος ἀκόμη· νὰ κατέβῃ πάλι στὸ καϊκι, τὸ ἴδιο. Στέκει δίβουλος καὶ ἄξαφνα τὸν παίρνουν τὰ γέλια. Κοιτάζει μήπως τὸν βλέπει κανένας στρατολάτης· — ψυχὴ! Πιάνει γοργὰ καὶ γδύνεται σὰν τὸν Ἀδάμ. Ὁμορφοδιπλώνει τὰ ροῦχά του, χώνει τα στὸ μισοκοῖλι, φορεῖ τὸ μισοκοῖλι στὸ κεφάλι καὶ παίρνει δρόμο. Νὰ βραχῆ δὲν τὸν ἔμελλε. Τὸ δικό μας τομάρι βροχὲς καὶ μπόρες δὲ φοβᾶται· εἶνε ἀργασμένο. Τὸν ἔμελλε γιὰ τὰ ροῦχα του ποῦ τὰ εἶχε πρωτόβαλτα ὁ φουκαρᾶς.

Ἐπειτ' ἀπὸ κάποια ὥρα στάθηκε ἢ βροχή. Στάθηκε ἢ βροχή, ντύνεται πάλι, παίρνει τὸ μισοκοῖλι στὸ χέρι καὶ πάλι δρόμο. Πρὶν φτάσῃ στὸ χωριὸ τὸν ἀπαντᾶει ὁ διάβολος.

— Γειά σου, πατριώτη.

— Γειὰ τῆς ἀφεντιᾶς σου, κύρ διάολε.

— Ποῦθεν ἔρχεσαι;

- Από τὸ γιαλό.
- Καὶ ἡ βροχὴ ποῦ σ' ἀπάντησε;
- Στὸ δρόμο.
- Ἔλα δά!...
- Μὰ τὰ κέρατά σου, στὸ δρόμο.
- Καὶ δὲ βράχηκες; Ἐγὼ ἔγινα μουσκίδι.

Ὁ ναύκληρος γέλασε.

- Ἄ, λέει πονηρά! Ἐέρω μιὰ τέχνη καὶ δὲ βρέχουμε.
- Μωρὲ τί λές! κάνει ὁ διάβολος, σὰν τί τέχνη ξέρεις;
- Ἐέρω μιὰ...
- Για ν' ἀκούσω.
- Δὲ στή λέω.
- Μωρὲ ἀμάν, πές τη μου καὶ ὅ,τι θές. Θές καράβια, θές χρυσάφι, καλούδια· τί θές νὰ σοῦ δώσω; Πές τη μου...

Ὁ ναύκληρος ἔρριξε κάτω τὸ κεφάλι, τάχα πῶς συλλογιόταν τί νὰ ζητήση γιὰ πληρωμή.

- Νὰ σὲ βουλώσω θέλω· τοῦ λέει. Ἄμα σταθῆς καὶ σὲ βουλώσω σοῦ τὴ λέω.

Ὁ διάβολος ἄρχισε νὰ ξυῆ τὸ αὐτί του. Μωρὲ, κί ἄλλο μασκαραλίκι νὰ πάθω, συλλογιέται. Γιατί ἀλήθεια πειράζει τοὺς ἀνθρώπους συχνά· μὰ καὶ κείνοι τοῦ σκαρώνουν δουλειές, ποῦ κλειέται γιὰ μῆνες καταντροπιασμένος στή φωλιά του. Μιὰ φορὰ ἔρριξαν στὸ δρόμο μιὰ σκούφια Κεφαλλονίτικη κί ἔσπασε τὸ κεφάλι του γιὰ νὰ καταλάβῃ τί εἶνε. Τὴν ἔβανε γιὰ κάλτσα, δὲν ἔκανε· τὴν ἔβανε καπνοσακούλα, οὔτε τὴν τραβοῦσε ἀπὸ πάνω, ἀπὸ κάτω· τὴ μάζωνε, τὴν ἄπλωνε, τίποτα! Τέλος τὴν πέταξε ἀπελπισμένος, ἔφυγε κί ἀκόμη τὴ νομίζει μυστήριο!

Ἄλλη μιὰ φορὰ κίνησε νὰ πάῃ νὰ πειράξῃ τὴ γυναίκα. Ἡ Εὔα ἡ παμπόνηρη, καθὼς τὸν εἶδε, τουρλώθηκε ὀλόγυμνη, μὲ τὰ μαλλιά ριγμένα στὸ πρόσωπο καὶ κείνος πῆρε τέτοιο φόβο, ποῦ ἔκαμε τὸ σταυρό τοῦ κί ἔφυγε στὰ τέσσερα. Καὶ μὴ δὲ γράφουν τὰ χαρτιά πῶς ὁ Σολομῶντας μὲ τὴ βούλα του ἀνάγκασε ὅλα τους τὰ τάγματα νὰ πετροκουβαλοῦν γιὰ νὰ χτίσουν τὸν Ναὸ στὰ Γεροσόλυμα; Ἄφησε τὴν ἄλλη φορὰ ποῦ πῆγε μεταμορφωμένος σὲ γαῖδαρο νὰ πειράξῃ τὰ σχολειταρούδια καὶ κείνα τοῦ ἔπεσαν ἀπάνω, ποῦ εἶδε κί ἔπαθε νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὰ χέρια τους. Φαντάσου τί

σοφίστηκαν τὰ διαβολόπαιδα! Ἐπειδὴ δὲν ἔφτανε νὰ τὸν καβαλήσουν ὅλα, τοῦ ἔχωσαν ἓνα δοκάρι στὸν πισινὸ καὶ καβάληκαν κι ἀπάνω στὸ δοκάρι. Γιὰ τοῦτο στεκόταν τόρα δίβουλος καὶ τρίβουλος. Μὰ πάλι ποῦ δὲν ἠσύχαζε ὡς που νὰ μάθῃ τὸ μυστικό. Καὶ μὲ τὸ δίκιο του. Τί διάβολος, σοῦ λέει, εἶμαι γώ, ἄμα δὲν ξέρω ὅσα ξέρει ἓνας παλιογεμιτζῆς!

— Ἐλα, λέει ἀποφασισμένος· βούλωσέ με καὶ πές μου.

Ἄμα τὸν βούλωσε ὁ ναύκληρος, τοῦ εἶπε τὴν τέχνη: Ἐβγαλα τὰ ρουχὰ μου, τὰ ἔχωσα στὸ μισοκοῖλι, ἔβαλα τὸ μισοκοῖλι στὸ κεφάλι καὶ δρόμο. Ἐπαψε ἡ βροχή, φόρεσα τὰ ρουχὰ μου, πῆρα τὸ μισοκοῖλι στὸ χέρι καὶ πάλι δρόμο.

Μωρὲ αὐτὸ ἦταν ὄλο! λέει ὁ διάβολος τραβώντας τὰ γένεια του· αἴντέ μου!

* * *

Πέρασε καιρὸς, πέθανε ὁ ναύκληρος. Ποῦ ἄλλοῦ θὰ πήγαινε παρὰ στὴν Κόλαση; Ἀπὸ τὸν καιρὸ ποῦ χτίστηκε ὁ κόσμος ναύτης δὲν εἶδε τὴν πόρτα τοῦ Παράδεισου.

Ἡ Κόλαση, ἀκούς! εἶνε ἓνας ξερότοπος τρισχειρότερος κί ἀπὸ τὴ Σαντορίνη. Ποτὲ δὲ βρέχει, χλόη δὲ φυτρώνει, πουλὶ πετάμενο δὲ διαβαίνει. Εἶνε τοιχογυρισμένη μὲ ψηλοὺς τοίχους κί ἔχει μονάχα μιὰν ἐμπατή, μιὰ μεγάλη σιδερόπορτα. Ὅταν πρωτόγινε ὁ κόσμος, ἡ πόρτα ἦταν μικρὴ, γιὰτὶ οἱ ἄνθρωποι πήγαιναν γραμμὴ στὸν Παράδεισο. Μὰ λίγο-λίγο ξύπνησαν, ἔγιναν πονηροὶ καὶ πίβουλοι κί ἔτρεχαν καραβιὲς στὴν Κόλαση. Γιὰ νὰ μποῦν ὅμως μέσα τοὺς ἔβγαине ὁ θεὸς ἀνάποδα. Οἱ φύλακες καλόβολοι, γκρέμισαν τὸν τοῖχο καὶ ἄνοιξαν μιὰ πόρτα, ποῦ χιλιάδες μποροῦν νὰ περάσουν μαζί. Ἀλλὰ τόσοσ εἶνε ὁ λαός, ὥστε πάντα στριμωμένοι καὶ μὲ καυγάδες κατορθώνουν νὰ μποῦν. Οἱ γροθιές, οἱ κλωτσιές καὶ τὰ μαλλοτραβήματα πηγαίνουν καπνός! Ἄν δὲν ἦταν οἱ διαβόλοι μὲ τὰ δικριάνια νὰ τοὺς χωρίζουν, δεκαφτὰ φορὲς θὰ ξαναπέθαινε καθένας.

Ὁ μαυροναύκληρος, ὅταν ἔφτασε, κοιτάζει· τί νὰ ἰδῆ; Ὁ καλύτερος κόσμος πήγαινε ἐκεῖ. Οἱ ἄρχοντες μὲ τὶς ὀλόχρυσες στολές καὶ τὰ σοβαρά τους πρόσωπα. Οἱ παπάδες καὶ οἱ δεσποτάδες μὲ τὰ φαρδομάνικα καὶ τὰ ἱερά τους γκόλφια· οἱ καλογοριές καὶ οἱ γουμένισες· ὅλοι τέλος ἐκεῖνοι, ποῦ στὸν κόσμο περνοῦν γιὰ κατιτί καὶ τοὺς σέβεται εἴτε τοὺς φοβᾶται ὁ χοντρὸς λαός, πήγαιναν ἐκεῖ κλαίοντας τὸν Κόσμο ποῦ ἄφησαν καὶ κλωθογυρίζοντας ἀκόμη στὸ νοῦ τὶς ἄδικες καὶ παράνομες ὑποθέσεις τους. Ὁ ναύκληρος ἀνακατώθηκε μὲ τὸ λαὸ καὶ σπρώχνοντας ζερβόδεξα ἔφτασε τέλος στὴν πόρτα. Μὰ γιὰ κακὴ του τύχη νὰ βρεθῆ φύλακας ὁ βουλωμένος. Καθὼς τὸν βλέπει, βάνει τὶς φωνές. Τρέχουν οἱ ἄλλοι διαβόλοι·

— Τί εἶνε, μωρέ; τί τρέχει; τὸν ρωτοῦν.

— Ἐτσι κ' ἔτσι· τοὺς λέει. Μὴ τὸν ἀφήσουμε καὶ μπηῖ γιὰτὶ θὰ μᾶς βουλώσῃ ὅλους.

Τὸ ἀκοῦν ἐκεῖνοι, τὸν ἀρχίζουν στὶς κλωτσιές· τὸν πετοῦν ἔξω ἀπὸ τὴν Κόλαση.

— Ἀμ' τόρα τί νὰ κάμω; συλλογιέται.

Δεξιά βλέπει τὸν Παράδεισο, ἓνα περιβόλι ωραιότατο μὲ δέντρα εὐωδέστατα καὶ βρύση κατὰ πολλὰ ὄμορφη, ὅπως λένε τὰ Συναξάρια. Μὰ βλέπει τὴν πόρτα κατακλειδωμένη κι' ἔρημη. Κανένας δὲ ζύγωνε ἐκεῖ. Πίσω ἀπὸ τὰ κάγκελλα τῆς πόρτας βλέπει τὸν Ἅγιο Πέτρο μὲ τὰ κλειδιά κρεμασμένα στὸ ζωνάρι του, μὲ τὰ μάτια μισοκλεισμένα, τὴ μύτη μακρουλή καὶ κόκκινη σὰν πιπεριόνος. Ὁ Ἅγιος Πέτρος, ἀκούς, εἶνε ἓνας μεθύστακας ποῦ βάνει κάτω τὸν καλύτερο κρασοπατέρα τοῦ Ἀπάνω Κόσμου. Ἐκείνη τὴν ὥρα ἦταν στουπί! Ἐνας κουτσοκουλόστραβος κουρελιάρης καὶ ψειριάρης—Κραβαρίτης θὰ ἦταν—δυὸ ὥρες τόρα χτυποῦσε τὴν πόρτα κι' ὁ ἅγιος κλειδοκράτορας χαμπάρι δὲν εἶχε. Τέλος ἄκουσε, ἀγριοβλαστήμησε δυὸ-τρεις φορές, σηκώθηκε τρέκλα-δίπλα καὶ ἄνοιξε νὰ μπάση τὸν κουρελιάρη. Ὁ ναύκληρος δὲ χάνει καιρὸ, χώνεται μέσα. Ευστὰ πάει σὲ μιὰν ἄκρη καὶ βλέπει ψηλὰ τὸν Παντοκράτορα νὰ κάθεται στὸ θρόνο του. Ἐλαμπε ὁ ἥλιος, ἔλαμπε κι' ὁ θρόνος στὸ χρυσάφι καὶ τὶς διαμαντόπετρες. Δεξιά μεριὰ καθόταν ὁ Χριστὸς καὶ γύρω ἢ Δωδεκάδα, οἱ Ἀπόστολοι σὲ θρόνους μαλαματένιους. Παρακάτω ξαπλωμένοι στὴ χλωροσιὰ κάθονταν κοπάδια-κοπάδια οἱ ἅγιοι καὶ οἱ ὄσιοι καὶ οἱ μάρτυρες. Γλεντοῦσαν ἐκείνη τὴν ὥρα! Εἶχαν φαγιά· μὰ τί φαγιά; πεντοβολοῦσε ὁ Παράδεισος. Κ' ἔπιναν ἓνα κρασί—ρουμπίνι! Ὁ Δαβὶδ—ὁ Προφήτης ντέ!—ἔπαιζε τὴν κιθάρα καὶ τραγουδοῦσαν οἱ ἄγγελοι, κάτι παιδιά· ψυχὴ μου! Νὰ τὰ ἔβλεπε ὁ Μπίρας ἀποδῶ, θὰ σηκωνόταν τὸ πετσί του μιὰ πιθαμὴ. Κι' ἔκαναν τέτοια σαλαλοὴ ποῦ τράνταζε ὁ Κάτω Κόσμος.

Ὁ ναύκληρος τὰ ἔβλεπε καὶ στενοχωριόταν ποῦ δὲν εἶχε κανένα γιὰ νὰ μιλήσῃ. Ἄρχισε νὰ βλαστημάῃ τοὺς διαβόλους ποῦ δὲν τὸν ἄφησαν στὴν Κόλαση. Τέλος δὲν κρατήθηκε. Πλησιάζει ἓνα γηραλέο ἅγιο καὶ τοῦ λέει μὲ σέβας.

— Δὲ μοῦ λές, πάτερ, Ἀγιαντώνη, ποῖος εἶνε κεῖνος ποῦ κάθεται κοντὰ στὸ Χριστό;

— Οὐ, παιδί μου! ἔκαμε ὁ ἅγιος· ἐκεῖνος εἶνε ὁ πάτερ Χαράλαμπος, ποῦ στὸν καιρὸ τοῦ μισόκαλου Σεβήρου εἶδε κι' ἔπαθε γιὰ τὸν ἀφέντη τὸ Χριστό μας!

— Μπά! εἶπε ὁ ναύκληρος· περισσότερα ἔκαμες τοῦ λόγου σου. Ἐκεῖνος ἂν πάλαιψε, πάλαιψε μὲ τοὺς ἀνθρώπους· ἀμ' ἐσὺ ποῦ τᾶβαλες μὲ τοὺς διαβόλους; Τὸ ξέρω γώ· ἐρχόντουσαν τὴ νύχτα στὸ κελλί σου σὰν πεντάμορφες παρθένες καὶ σὺ τὶς ἔδιωχνες καὶ κοιμόσουν ὀλόγυμνος στὰ χιόνια γιὰ ν' ἀποφύγῃς τὸν πειρασμό. Δὲ λέω, νοικοκύρης εἶσαι· μὰ τόση περιφρόνηση, θαρρῶ δὲ σοῦ ἄξιζε.

Ὁ Ἀγιαντώνης ἔρριξε τὸ κεφάλι κάτω, σούφρωσε τὰ φρύδια κι' ἔφυγε χωρὶς νὰ εἰπῆ λέξη.

— Καλὰ σ' ἔχω· συλλογίσθηκε ὁ ναύκληρος.

Καὶ μὲ τὴν ἴδια πιβουλή πλησιάζει τὸν Ἀγιάννη τὸν Καλυβίτη, ποῦ ἦταν ξαπλωμένος κάτω ἀπὸ μιὰ μηλιά κι ἔβλεπε ἀπὸ μακριὰ τὸ γλέντι.

— Δὲ μοῦ λές; τοῦ λέει· γιατί ἐσύ τέτοιο ἀρχοντόπουλο, ποῦ ἄφησες τιμές καὶ δόξες γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, νὰ κάθεσαι παραμελημένος κι' ἄλλοι ποῦ τίποτα δὲν ἔκαμαν νὰ τραγοπίνουν στὸ τραπέζι τοῦ Παντοκράτορα; Δὲν ξέρω· νοικοκύρης εἶσαι· μὰ τέτοια περιφρόνηση, θαρρῶ, δὲ σοῦ ἄξιζε.

Ὁ Ἀγιάννης σήκωσε τὰ μάτια, κοίταξε καλὰ τὸ ναύτη· ἔπειτα μὲ μιᾶς τὰ χαμήλωσε, γύρισε τὸ ἄλλο πλευρὸ καὶ ἄρχισε νὰ κλαίῃ.

— Καλὰ σ' ἔχω καὶ σένα· σκέφτηκε ὁ δικός μας.

Καὶ τραβῶντας τὸ δρόμο του ἀπάντησε τὸν ἅγιο Τρύφωνα καὶ τὸν ἐρεθίζει καὶ κεῖνον. Ἐπειτα πηγαίνει στὸν ἅγιο Λευτέρη. Ἔτσι κέντρισε πεντέξη ἁγίους, ἀρχίζουν ἐκεῖνοι τὶς φωνές, πιάνονται στὰ χέρια. Πᾶνε ἄλλοι νὰ τοὺς χωρίσουν, πιάνονται καὶ κεῖνοι· σπᾶνε ποτήρια, πετᾶνε πιᾶτα, ἀναποδογυρίζουν τὸ τραπέζι· ἐπανάσταση στὸν Παράδεισο! Ὁ Παντοκράτορας βαρὺς ἀπὸ τὸ φαγοπότι, κοιμόταν ἐκείνη τὴν ὥρα, γειρωμένος στὰ γόνατα ἐνὸς ἀγγέλου. Ἀκούει τὸν καυγᾶ, πετιέται θυμωμένος, ἀρπάζει ἓνα βούρδουλα «νά σου!» τοῦ ἐνοῦ, «νά σου!» τ' ἄλλουνοῦ, τοὺς ἀλωνίζει ὅλους.

— Δὲ φταῖμε μεῖς, ἀφεντικό! φωνάζουν οἱ ἅγιοι· νὰ, αὐτὸς μᾶς ἔβαλε σκάνταλα.

Πιάνουν τὸ ναύκληρο· τὸν πηγαίνουν ἐμπρὸς του.

— Μωρὲ ποῦ βρέθηκες ἐδῶ μέσα! τοῦ λέει Ἐκεῖνος θυμωμένος· μπάρκο τὸν κάναμε τὸν Παράδεισο;

Μιὰ κλωτσιὰ καὶ τὸν ρίχνει μίλια ἔξω.

— Τώρα ποῦ νὰ πάω; κάθεσαι καὶ συλλογιέται. Νὰ ἦταν εὐκόλο τοῦλάχιστον νὰ γυρίσω πάλι στὸν κόσμο.

Κάπως τοῦ καλοφάνηκε τοῦ φίλου. Τί καλὰ ν' ἀρχίση πάλι τὰ γλέντια καὶ τὰ ταξίδια του!

Τηράει περίγυρα νὰ εὔρη δρόμο γιὰ τὸν Ἀπάνω Κόσμο· τίποτα. Αὐτὸς ποῦ μὲ τὸ κερὶ καὶ τὸ κουμπάσο ἀνοιγε δρόμους στὰ πέλαγα καὶ μὲ τὸ τρισκότειδο ἔμπαινε στὰ μπουγάζια σὰν νὰ ἔμπαινε σπίτι του, γύριζε τώρα ψηλαφῶντας σὰν θεότυφλος. Ὁ Χάρος μόλις πάρη τὸν πεθαμένο τὸν περνάει ἀκούς! ἀπὸ τῆς Ἄρνης τὸ βουνό· ἓνα βουνὸ θεόρατο καὶ δασωμένο. Στὴ ρίζα τοῦ βουνοῦ εἶνε τῆς Ἀρνησιᾶς ἡ βρύση. Τὸν ποτίζει νερὸ καὶ ἀρνιέται γιὰ μιᾶς τοὺς δικούς του. Ἐπειτα τὸν περνάει ἀπὸ τῆς Ἀρνησιᾶς τὸ λιβάδι, ποῦ εἶνε δασοφυτωμένο τὸ λησμοβότανο. Ἄμα περάση κι' ἀπὸ κεῖ ὁ μαῦρος ἄνθρωπος, λησμονάει τὸν κόσμο καὶ τὶς στράτες καὶ τὰ διάβατά του. Γιὰ τοῦτο κι' ὁ ναύκληρος ὅσο καὶ ἂν πάσχιζε, τίποτα δὲν ἔκανε. Γύριζε ἀριστερά, βρισκόταν στὴν πόρτα τῆς Κόλασης κι' ἔβλεπε ἀγριεμένο τὸ διάβολο μ' ἓνα δικριάνι

σιδερένιο στὰ χέρια νὰ τὸν φοβερίζη. Γύριζε δεξιά, ἔβλεπε τὸν Παράδεισο καὶ τὸν ἅγιον Πέτρο μὲ τὴ θεόρατη κλεῖδα ἔτοιμον νὰ τοῦ σπάσῃ τὰ κόκκαλα.

— Μωρέ! λέει, σκοῦρα τὰ πράματα!

Ἀντὶ ὅμως ν' ἀπελπισθῆ θύμωσε· καὶ ὁ ναυτικὸς σὰ θυμώση ἀναποδογυρίζει τὶς θάλασσες.

— Ἔτσι εἶστε; λέει· νὰ σᾶς ἔμπῳ καὶ γὼ στὸ ρουθοῦνι.

Πιάνει ἀμέσως καὶ μαδάει ὅση τρίχα εἶχε ἀπάνω του καὶ τὴν πλέκει πανί. Ἐπειτα πάει κρυφὰ καὶ κόβει μιὰ κλάρα· τὴν πελεκάει καλὰ καὶ στένει ἀνάμεσα Παράδεισος καὶ Κόλασης δικό του τσαντήρι. Κατὰ δικό του. Οὔτε θεὸ φοβᾶται, οὔτε διάβολο. Χώρια οἱ λύκοι ἀπὸ τὰ πρόβατα· χώρια καὶ οἱ στεριανοὶ ἀπὸ τοὺς ναυτικούς. Ἄλλη ζωὴ στὸν Ἀπάνω, ἄλλη στὸν Κάτω Κόσμο. Γιὰ τοῦτο σᾶς λέω πῶς, ἂν τὸν ἤξερα τὸ μακαρίτη, θὰ τοῦ ἀναβα περισσότερα κεριά ἀπὸ ὅσα ἀνάβω στὸν Ἄϊ Νικόλα. Πέθανα; δὲ σκοτίζομαι γιὰ Κόλασες καὶ γιὰ Παράδεισους.

Πάω γραμμὴ στὸ τσαντήρι μου!...

Η Γοργόνα

Με το μπρίκι του καπεταν Φαράση αρμένιζα μισοκάναλα εκείνη τη νύχτα. Σπάνια νύχτα! πρώτη και τελευταία θαρρώ στη ζωή μου. Τι είχαμε φορτωμένο; Τι άλλο από σιτάρι. Πού πηγαίναμε; Πού αλλού από τον Πειραιά. Πράματα και τα δυο που τα έκαμα το λιγότερο είκοσι φορές. Μα εκείνη τη βραδιά ένιωθα τέτοιο πλάκωμα στην ψυχή, που κινδύνευα να λιγοθυμήσω. Δεν ξέρω τι μου έφταιγε· θες η γαληνεμένη θάλασσα, θες ο ξάστερος ουρανός, θες το τσουχτερό λιοπύρι· δεν μπορώ να ειπώ. Μα είχα τόσο βαριά την ψυχή, ήβρεσκα τόσο σαχλοπλημμυρισμένη τη ζωή, που αν με άρπαζε κανείς να με ρίξει στο νερό, «όχι!» δε θα 'λεγα.

Ο ήλιος ήταν ώρα βασιλεμένος. Τα χρυσοπόρφυρα συγνεφάκια, που συντρόφευαν το βασίλειμά του, σκάλωσαν κάπου μαύρα σαν μεγάλες καπνιές. Ο Αποσπερίτης έλαμψε κρυσταλλόχιονο μέσα στα σκούρα. Φάνηκαν ψηλά οι αστερισμοί ένας κι ένας. Τα νερά κάτω πήραν εκείνο το λευκοσκότεινο χρώμα, το κρύο και λαχταριστό του ατσαλιού. Το ναυτόπουλο άναψε τα φανάρια· ο καπετάνιος κατέβηκε να κοιμηθεί· ο Μπούλμπερης έκατσε στο τιμόνι. Ο Μπραχάμης, ο σκύλος μας, κουλουριάστηκε στη ρίζα του αργάτη να ησυχάσει και κείνος.

Εγώ ούτε να ησυχάσω μπορούσα. Ούτε ύπνο ούτε ξύπνο. Δοκίμασα να πιάσω κουβέντα με τον τιμονιέρη· μα είχε τόση ανοστιά, που έσβησε σαν φωτιά αναμμένη με χλωρόξυλα. Πήγα να παίξω με το Μπραχάμη· αλλά και κείνος τρύπωσε ακόμη περισσότερο το μουσούδι στα πόδια του και βαριεστημένος γρίνιασε, σαν να μου έλεγε:

Αφησέ με και δεν έχω την όρεξή σου!

Τότε βαριεστημένος και γω πήγα και ξαπλώθηκα μπρούμυτα καταμεσής κι έκλεισα στη χούφτα τα μάτια μου. Ήθελα να μη βλέπω τίποτα, να μην αισθάνομαι πως ζω. Και λίγο λίγο σχεδόν το κατόρθωσα. Κάτι ελάχιστο, σαν θαμπό καντηλάκι, ένιωθα να ζει μέσα μου και γύρω το κορμί μου να σμίγει και να χωνεύει μέσα στ' αναίσητα σανίδια της κουβέρας.

Πόσο έμεινα έτσι, δεν ξέρω. Τι μου ήρθε στο νου κι αν μου ήρθε τίποτα, δε θυμούμαι. Άξαφνα όμως άρχισα ν' ανατριχιάζω· σαν κάποιος μαγνήτης να ερέθιζε τα νεύρα μου, όπως η υγρασία αναγκάζει τα πουλιά στο φλυάρισμα. Κι ευθύς πορφυρό κύμα χύθηκε απάνω μου. Πίστεψα πως κολυμπούσα στα αίματα. Και όπως ο κοιμάμενος σε σκοτεινό δωμάτιο αυτόματα ξυπνά στο λαμπρό φως της ημέρας, και γω άνοιξα τα μάτια μου. Τ' άνοιξα ή τα 'κλεισα δε θυμούμαι, θυμούμαι μόνο πως έμεινα ακίνητος. Πρώτη μου σκέψη ήταν πως ξύπνησα στο στομάχι κάποιου ψαριού, που ρούφηξε το καράβι μας. Και όμως δεν ήταν στομάχι ψαριού. Ήταν ο ουρανός ψηλά και κάτω η θάλασσα. Μα όλα, ψηλά και χαμηλά, στρωμένα ήταν με ρούχο κατακόκκινο, κυματιστό, που έβαφε με αβρό φεγγοβόλημα ως και το σωτρόπι της σκάφης μας. Κάπου στα πέρατα της γης πυρκαγιά τίνιζε τη λαμπάδα της ψηλά κι έριχνε φοβερούς αποκλαμούς πέρα δώθε. Μα πού το κάμα και πού η αθάλη της; Και τα δυο έλειπαν.

Κάτω στα βάθη του βοριά κάποιο μενεξεδένιο σύγνεφο άπλωσε και τύλιξε γαλαζόχρωμα τ' αστέρια, τα έκρουσε κάτω από το πυκνό μαγνάδι του. Και παραπάνω τόξο απλώθηκε λευκοκίτρινο κι έχυσε μεσούρανα ποτάμια σκοτεινά και ποτάμια πράσινα, χρυσορόδινα και γλαυκά, λες και ήθελε να βάψει το στερέωμα. Και το τόξο, κινητό σαν ανεμόδαρτο παραπέτασμα, κουνούσε τα κρόσσια εμπρός, άπλωνε τις αραχνοϋφαντες δαντέλλες του και πρόβαινε, όπως η πλημμύρα προβαίνει και σκεπάζει με αφρούς και γλώσσες την αμμουδιά. Τ' αέρινα ποτάμια έτρεχαν γοργά και φούσκωναν και κυλούσαν πάντα σκοτεινά ή πράσινα, χρυσορόδινα ή γλαυκά, και σκόρπιζαν αντιφεγγίσματα ολούθε σαν ηλεκτρικού προβολές χοντρές και αδαπάνητες. Η θάλασσα ακίνητη αντανακλούσε τα τόσα χρώματα και φαίνονταν όλα ξαφνισμένα μέσα στην τόση λάμψη. Μα περισσότερο ξαφνισμένος ήμουν εγώ. Δεν ήξερα τι να κάμω και τι να συλλογιστώ. Έφτασε, είπα, του κόσμου η συντέλεια. Τέτοια όμως συντέλεια μπορούσε να ευχαριστήσει τον καθένα. Η Γη Βούλεται να πεθάνει μέσα στα ροδοκύματα!...

Άξαφνα ανατρόμαξα. Κάτω βαθιά, μέσ' από το μενεξεδένιο σύγνεφο, είδα να προβαίνει ίσκιος πελώριος. Η χοντρή κορμοστασιά, το πυργογύριστο κεφάλι του φάνταζαν Αγιονόρος. Τα δυο του μάτια γύριζαν φωτεινούς κύκλους κι έβλεπαν περήφανα τον Κόσμο πριν τον κλωσήσουν στην καταστροφή. Να τος, είπα, ο θεόσταλτος άγγελος, ο χαλαστής και σωτήρας! Τον έβλεπα κι είχα σύγκρου στην ψυχή. Από στιγμή σε στιγμή πρόσμενα σφυρί να πέσει το φριχτό χτύπημα. Πάει τώρα η Γη με τους καρπούς πάει κι η θάλασσα με τα ξύλα της! Ούτε τραγούδια πλιο, ούτε ταξίδια, ούτε φιλιά!

Αλλά δεν άκουσα το χτύπημα. Ο ίσκιος πρόβαινε στα νερά με άλματα πύρινα. Κι όσο γρηγορότερα πρόβαινε, τόσο μικραίνε η κορμοστασιά του. Και άξαφνα ο θεότρεμος όγκος χιλιόμορφη κόρη στάθηκε αντίκρυ μου. Διαμαντοστόλιστη κορώνα φορούσε στο κεφάλι και τα πλούσια μαλλιά γαλάζια χήτη άπλωναν στις πλάτες ως κάτω στα κύματα. Το πλατύ μέτωπο, τ' αμυγδαλωτά μάτια, τα χείλη της τα κοραλλένια έχυναν γύρα κάποια λάμψη αθανασίας και κάποια πηρηφάνια βασιλική. Από τα κρυσταλλένια λαιμοτράχηλα κατέβαινε κι έσφιγγε το κορμί ολόχρυσος θώρακας λεπιδωτός και πρόβαλλε στο αριστερό την ασπίδα κι έπαιζε στο δεξί τη Μακεδόνικη σάρισα.

Δεν είχα συνέρθει από την απορία και φωνή γλυκεία, ήρεμη και μαλακή άκουσα να μου λέει:

— Ναύτη-καλεναύτη· ζει ο Βασιλιάς Αλέξαντρος;

Ο Βασιλιάς Αλέξαντρος! ψιθύρισα με περισσότερη απορία.

Πώς είναι δυνατό να ζει ο βασιλιάς Αλέξαντρος; Δεν ήξερα τι ρώτημα ήταν εκείνο και τι να της αποκριθώ, όταν η φωνή ξαναδευτέρωσε:

— Ναύτη-καλεναύτη· ζει ο βασιλιάς Αλέξαντρος;

— Τώρα, Κυρά μου! απάντησα χωρίς να σκεφτώ. Τώρα βασιλιάς Αλέξανδρος! Ούτε το χώμα του δε βρίσκεται στη γη.

Ωϊμέ! κακό που το 'παθα! Η χιλιόμορφη κόρη έγινε μεμιάς φοβερό σίχαμα. Κύκλωπας βγήκε από το κύμα κι έδειξε λεπιοντυμένο το μισό κορμί. Ζωντανά φίδια τα μεταξόμαλλα σηκώθηκαν περδώθε, έβγαλαν γλώσσες και κεντριά φαρμακερά κι έχυσαν φοβεριστικό ανεμοφύσημα. Το θωρακωτό στήθος και το παρθενικό πρόσωπο άλλαξαν αμέσως, σα να ήταν η Μονοβύζω του παραμυθιού. Τώρα καλογνώρισα με ποιον είχα να κάμω! Δεν ήταν ο Χάρος της Γης, ο χαλαστής και σωτήρας άγγελος. Ήταν η Γοργόνα, τ' Αλέξανδρου η αδερφή, που έκλεψε το αθάνατο νερό και γύριζε ζωντανή και παντοδύναμη. Η Δόξα ήταν του μεγάλου κοσμοκράτορα, αγέραστη κι αιώνια σε στεριά και θάλασσα. Και μόνο για Κείνης τον ερχομό έχυσε ο Πόλος το Σέλας του, να στρώσει τον αθέρα με της πορφύρας το χρώμα. Δε ρωτούσε βέβαια για το φθαρτό σώμα, αλλά για τη μνήμη του αφέντη της. Και τώρα στην άκριτη μου απόκριση μανιασμένη έριξε το χέρι, ένα δασοτριχωμένο και βαρύ χέρι στην κουπαστή, έπαιξε ζερβόδεξα την ουρά της κι έδειξε Ωκεανό τον μαλακό Πόντο.

— Όχι, Κυρά, ψέματα!... τρανοφώναξα με λυμένα γόνατα. Εκείνη με κοίταξε αυστηρά και με φωνή τρεμάμενη ξαναρώτησε:

— Ναύτη-καλεναύτη ζει ο βασιλιάς Αλέξανδρος;

— Ζει και βασιλεύει απάντησα ευθύς. Ζει και βασιλεύει και τον κόσμο κυριεύει.

Άκουσε τα λόγια μου καλά. Σα να χύθηκε αθάνατο νερό η φωνή μου στις φλέβες της, άλλαξε αμέσως το τέρας κι έλαμψε παρθένα πάλι χιλιόμορφη. Σήκωσε το κρινάτο χέρι της από την κουπαστή, χαμογέλασε ροδόφυλλα σκορπώντας από τα χείλη της. Και άξαφνα στον ολοπόρφυρον αέρα χύθηκε τραγούδι πολεμικό, λες και γύριζε τώρα ο Μακεδονικός στρατός από τις χώρες του Γάγγη και του Ευφράτη.

Σήκωσα τα μάτια ψηλά και είδα τ' αέρινα ποτάμια, τα σκοτεινά και τα πράσινα, τα χρυσορόδινα και τα γλυκά, να σμίγουν στον ουρανό και να κάνουν Στέμμα γιγάντιο. Ήταν κάμωμα του καιρού ή μην ήταν απόκριση στο ρώτημα της αθάνατης; Ποιος ξέρει. Μα σιγά σιγά οι αχτίνες άρχισαν να θαμπώνουν και να σβήνουν μια με την άλλη, λες κι έπαιρνε τα κάλλη μαζί της η Γοργόνα στην άβυσσο.

Τώρα ούτε Στέμμα ούτε Τόξο φαινόταν πουθενά. Κάπου κάπου σκόρπια σύγνεφα έμεναν σταχτιά και κάτωχρα· και μέσα στην ψυχή μου θαμπή και ξέθωρη η πορφύρα της πατρίδας μου.

Με το μπρίκι του καπετάν Φαράση αρμένιζα μισοκάναλα εκείνη τη νύχτα.

